Eduskunnan puolustusvaliokunnalle

Viite:
Lausuntopyyntönne 11.9.2018

Asia:
Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta HE 72/2018 vp

Esitin hallituksen esityksen lausuntokierroksella havaintoja, jotka koskivat etenkin asiaa koskevan perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön huomioimista esityksen säätämisjärjestysperusteluissa. Esityksen jatkovalmistelussa näitä havaintoja otettiin huomioon. Esitys tarkastettiin oikeuskanslerinvirastossa siinä vaiheessa, kun sitä koskeva esittelylista jaettiin valtioneuvoston yleisistunnon käsittelyä varten. Esitys täytti tarkastuksen perusteella eduskunnalle antamista koskevat oikeudelliset ja muodolliset vaatimukset.

Uusien turvallisuusuhkien ja oikeusvaltioon kuuluvan lailla säätämisen vaatimuksen kannalta on myönteistä, että asiasta säädetään laissa.

Eduskunnan käsiteltävänä on parhaillaan myös hallituksen esitys laeiksi rajavartiolain ja ulkomaalaislain muuttamisesta (HE 201/2017 vp), jossa Rajavartiolaitokselle esitetään vastaavia toimivaltuuksia kuin nyt käsiteltävänä olevassa esityksessä. Perustuslakivaliokunta ei ole puuttunut lausunnossaan (PeVL 6/2018) rajavartiolakia koskevan esityksen 38 a §:ssä Rajavartiolaitokselle esitettyihin valtuuksiin puuttua lennokkien ja miehittämättömien ilma-alusten kulkuun. Rajavartiolaitoksen toimivaltuudet on kyseisessä esityksessä kuitenkin sidottu välttämättömyysedellytykseen, kun taas nyt käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä puolustusvoimilla on oikeus puuttua lennokin ja miehittämättömän ilma-aluksen kulkuun, jos se on ”tarpeen”, ja ottaa lennokki tai ilma-alus tilapäisesti haltuun, jos on todennäköistä, että se vaarantaa esimerkiksi maanpuolustusta tai puolustusvoimien toimintaa. Maanpuolustuksen ja puolustusvoimien toiminnan vaarantumisen edellytys asettaa kynnyksen puolustusvoimien toimivaltuuksien käytölle matalammaksi kuin Rajavartiolaitoksen osalta. Tämä saattaa joissain tilanteissa aiheuttaa hankaluuksia viranomaisyhteistyössä ja voi monimutkaistaa asiaan liittyvien säännösten tulkintaa. Ilmaisu on myös välttämättömyysedellytystä avoimempi ja asettaa siten suuremmat vaatimukset soveltamiselle ja siinä toimivaltuuksien käytön perusteiden dokumentoinnille. Säännös on sinänsä myös perusteltu.

Lakiehdotuksen perusteluissa olisi ollut aiheellista selvittää, miten on tarkoitus huolehtia siitä, että toimivaltuuksien käyttö on kansalaisten kannalta ennakoitavissa. Tämä ei ilmene esitykses-

KÄYNTIOSOITE Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
POSTIOSOITE PL 20, 00023 Valtioneuvosto
PUHELIN 0295 16001
TELEFAKSI 09 160 23975
E-MAIL etunimi.sukunimi@okv.fi
INTERNET www.okv.fi

tä. Tämä voidaan toteuttaa valiokuntamietinnössä asiaa koskevilla valiokunnan linjauksilla sekä selkeällä koulutuksella ja ohjeistuksella. On tarpeen myös selkeästi tiedottaa toimivaltuuksien käyttöä koskevista periaatteista yleisölle.

Oikeuskansleri Tuomas Pöysti

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

Käyntiosoite Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
Postiosoite PL 20, 00023 Valtioneuvosto
Puhelin 0295 16001
Telefaksi 09 160 23975
e-mail etunimi.sukunimi@okv.fi
Internet www.okv.fi